

NSW-landgoed de Dannenkamp

Jaarverslag 2019

[Voor plattegronden, zie Jaarverslag 2015]

Ben Tilanus, Hoge Hexel, 11 september 2019, 0546-561316, tilanus.bernhard@gmail.com

Achteraan dit jaarverslag zijn drie pagina's toegevoegd geschreven door Robert Brunink voor het Uitpluizertje van de KNNV afdeling Vriezenveen. Ik wil dit artikel opnemen in mijn jaarverslag, dan hoort u het eens van een ander. Zoals in het artikel staat, heb ik de nieuwe natuur aangelegd met als doel een plas-dras terrein speciaal voor amfibieën (groene en bruine kikkers, salamanders, padden en boomkikkers) en daarom moest ik niets hebben van vissen, maar die zullen er vroeg of laat inkomen, zeggen de kenners, maar nu nog niet. Aan libellen en sprinkhanen heb ik helemaal niet gedacht. Maar ik ben wel enthousiast dat het plas-dras ook een dorado is voor libellen en sprinkhanen!

Er zijn ongeveer 40 berken gekapt op het Plas-Dras. Nu zijn er geen zaaibomen meer. Daarnaast wordt het terrein eenmaal per jaar gemaaid met een lichte maai-zuigcombinatie (een Spragelse). Voorts grazen er sinds een jaar twee (eerst drie, eentje is verdronken) Drentse heideschape, die de uitspruitende berkenstronkjes aardig kaal vreten – hopelijk net zolang tot ze het loodje leggen. Een troost voor het jaarlijks moeten maaien van de berkenopslag is, dat de afvoer van biomassa zal bijdragen aan de vershraling van het terrein en de verwijdering van stikstofdepositie. Dan zijn er nog berkjes die door de gagel heen groeien. Op bijgaande foto knipt mijn zus Chris Tilanus die berkjes in de gagel af, waarna de staken met Roundup worden ingesmeerd – hopelijk sterven ze dan af.

Op 20 mei 2019 ontving ik het volgende mailtje van Herman Stevens:

“Net terug van een rondreis Boomkikker.

Om 23.45 uur bij jou vanaf het bankje aan de Haarboersweg in elk geval 1 x boomkikker gehoord.

Na de regen van gisteren en nu bewolkt weer bij om 23.45 uur nog een temperatuur van plm. 14 graden waren de omstandigheden gunstig.”

Daarna werden het er twee, en die hebben vele avonden getetterd (vier kwaakjes per seconde). Die twee boomkikkers zijn een aantal jaren geleden uitgezet (ze horen hier thuis, want als kind heb ik eens een boomkikker aangetroffen in de tuin en vanaf “het verbrande huisje” op een kilometer afstand klonk er vroeger op zomeravonden een enorm gekwaak). Tot mijn genoegen is er dit jaar nog een emmer boomkikkertjes uitgezet.

De vleermuizenkelder (aangelegd in 2011, 27 m lang, 2,05 m hoog, 1,10 m breed, 70 cm oplopend) is in januari 2019 voor de achtste keer geïnspecteerd door Geert Euverman en Rick Ruis. Ik weet niet, wat ze aangetroffen hebben, want wij waren een maand in Egypte.

De zandbult achter de oeverwaluwenkunstwand is weer omgezet en de gaten in de betonwand zijn met zand bijgesmeerd. Robert Brunink heeft al het riet vóór de kunstwand verwijderd en kort gehouden, in de veronderstelling dat de oeverwaluwen daar last van hebben en dat daardoor de kolonie kleiner werd. De resultaten anno 2019 schijnen hem gelijk

te geven! De oeverzwaluwenkolonie heeft zich als volgt ontwikkeld (in de betonnen wand zitten 108 voorgeboorde gaten van 9 of 11 cm doorsnee):

2011 – 15 nestholtes
2012 – 25 nestholtes
2013 – 68 nestholtes
2014 – 59 nestholtes
2015 – 63 nestholtes
2016 – 60 nestholtes
2017 – 43 nestholtes
2018 – 34 nestholtes
2019 – 52 nestholtes

Op het plas-dras hebben successievelijk de volgende vogels gebroed:

- nijlganzen, kregen vijf jongen;
- knobbelzwaan, op het eilandje in Yin, het ‘zwaneneiland’, vijf weken broeden en vijf jongen, meteen vertrokken;
- twee paar grauwe ganzen, kregen twee, respectievelijk drie jongen;
- brandgans, op het eilandje in Yin, nadat zwaan vertrokken was, kregen twee jongen;
- een heel merkwaardige gans: witte kop, antracietkleurig lijf met fijne witte streepjes op het verenkleed, een heldere roep, dus waarschijnlijk geen tamme- of grauwe ganzenbloed. Verder is zo merkwaardig: nooit een partner gezien. Wel twee donkere jongen.
- een of twee paar kieviten (later in mei zagen we vaak vier kieviten bij elkaar);
- een paar scholeksters;
- een of twee paar meerkoeten;
- twee paar kuifeenden;
- een paar dodaarzen, waar ik heel blij mee was.

Onze zoon Constantijn Tilanus heeft maar liefst tien kamsalamanders uit het zwembad gevisst en in de vijver gedeponneerd. Dat is een verrassing! Voor die soort hoeven we dus geen moeite meer te doen om die hier te krijgen.

Kamsalamander in het zwembad; foto Constantijn Tilanus

*Ondanks de droogte, blijft de moeraswolfsklauw, een oerplant, op het Plas-dras gedijen.
Kenners zeggen, dat dat op kwelwater uit het bos is.*

Email van Robert Brunink d.d. 12 augustus 2019:

Ik heb het Negertje (heet tegenwoordig Zwart Wekkertje, omdat Negertje niet meer mag) op de foto gekregen: <https://tvwg.waarneming.nl/waarneming/view/177883736>. Dit is de 21e sprinkhanensoort voor De Dannenkamp, in Twente haalt alleen de Engbertsdijksvenen dit aantal!

Het mannetje Zuidelijke Heidelibel heb ik helaas niet op de foto gekregen (misschien blijft die wel een tijdje zitten, dus ik probeer het nog wel een keer), maar dit is de 34e soort voor het gebied: <https://tvwg.waarneming.nl/waarneming/view/177884208>.

Email van Robert Brunink d.d. 10 september 2019:

En weer een nieuwe

sprinkhanensoort: <https://tvwg.waarneming.nl/waarneming/view/179298382>

Nieuwe natuur De Dannenkamp blijft verrassen

In 't Uitpluizertje 2016-3 heb ik al een kort stukje geschreven over libellen in de natte gebiedjes van het landgoed De Dannenkamp. Deze gebiedjes bij Het Hexel zijn destijds door Ben Tilanus van mooie namen voorzien: "Heideven" en "Leemkuil" (perceel Derde Lageveldsweg) en het plas-drasgebied "Yang", "Yin", "Fu" en "Ka" (perceel Haarboersweg). Ondanks dat deze gebiedjes nog geen 10 jaar oud zijn, is er al ontzettend veel waargenomen. Meestal zijn het vogelaars die deze gebieden bezoeken, dus een groot deel van de waarnemingen bestaat dan ook uit vogels.

Naast leuke doortrekkers als Sneeuwgangs, Wespandief, Kraanvogel, Bontbekplevier, Krombekstrandloper, Bokje, Groenpootruiter, Roodpootvalk, Visdief, Raaf, Grote Gele Kwikstaart, Waterpieper en Kruisbek zijn er de laatste jaren ook al behoorlijk wat broedvogelsoorten waargenomen. Leuke broedvogels die genoemd kunnen worden zijn: Knobbelzwaan, Kuifeend, Patrijs, Dodaars, Kleine Plevier, Kleine Karekiet, Bosrietzanger, Spotvogel, Geelgors en Rietgors. Echte toppers ontbreken, maar wie weet wat de toekomst nog brengt .....

Oh ja, zo makkelijk vergeet je een soort, want de Oeverzwaluw weet er dankzij de oeverzwaluwwand ook jaarlijks een plekje te vinden. De aantallen liepen vanaf het startjaar 2011 op van 15 naar 68 nestholtes in 2013, daarna een paar jaar stabiel rond 60 nestholtes en vanaf 2017 teruglopend naar 27 nestholtes in 2018. De reden van de achteruitgang moet waarschijnlijk gezocht worden in het begroeid raken van de rand van de plas. Riet heeft de laatste jaren steeds meer grip gekregen op de rand en op sommige plaatsen is dat niet zo erg, maar voor de oeverzwaluwwand wel.

Oeverzwaluwen houden er nl. niet van als hun aanvliegroute niet geheel vrij is, ze zullen dan met name de onderste gaten niet meer gaan gebruiken. In overleg met Ben Tilanus heb ik aangeboden vanaf 2019 de rietkraag voor de wand laag te houden, hopelijk resulteert dat direct in hogere aantallen bezette nestholtes.

*Foto: Oeverzwaluwwand
begin augustus 2013.*

*Er bevond zich toen al wel wat
lage vegetatie voor de wand,
maar dit is nog niet hinderlijk
voor Oeverzwaluwen.*

*Vanaf broedseizoen 2019 zal
getracht worden de vegetatie
kort te houden door het
regelmatig weg te snijden.*

Voor zover de vogels. Wat vooral mij aantrekt aan deze gebieden zijn de kleinere beestjes, zoals libellen, vlinders en sprinkhanen. Voor Ben zal dat niet het doel zijn geweest voor het aanleggen van deze fraaie gebiedjes, maar het is natuurlijk een mooie bijkomstigheid! Dit jaar was ik er dan ook met regelmaat te vinden en het leuke was dat ik altijd werd verwelkomd door 3 wollige "bewoners" van het gebied. Tijdens de warme zomer maakten de schapen dankbaar gebruik van de vleermuizenbunker, waar het aangenaam toeven was! Helaas is de achterste op de foto begin september verdronken in 1 van de plassen, mogelijk opgejaagd door (een) hond(en). Jammer!

De soortenlijsten van de verschillende soortgroepen zijn vrijwel jaarlijks langer geworden, maar 2018 was toch echt wel een heel goed jaar. Qua vlinders werd er 1 nieuwe soort waargenomen, t.w. Gele Luzernevlinder. Normaal gesproken is de kans op deze trekvlinder enorm klein, maar dit jaar was er een influx in Nederland, waardoor er ruim 10 keer zoveel werden waargenomen dan in een gemiddeld jaar. Desondanks was de verrassing groot toen er eentje vanaf de oeverwaluwand aan kwam vliegen en kort neerstreek. Ook aan de sprinkhanenlijst kon opnieuw een soort worden toegevoegd, de Moerassprinkhaan. Deze soort was er al lang verwacht, maar het probleem is dat deze fraaie sprinkhaan ten westen van Vriezenveen erg schaars is, sterker nog, Moerassprinkhaan was nog nooit eerder in dit atlasblok waargenomen! Na Zuidelijke Boomsprinkhaan (2016), Greppel- en Sikkelsprinkhaan (beiden 2017) was dit al de 19e sprinkhanensoort voor dit gebied! In Twenterand e.o. is er overigens maar 1 gebied waar meer soorten zijn waargenomen, nl. de Engbertsdijkswaarden.

- Moerassprinkhaan, 22 augustus 2018
- ▼ Gele Luzernevlinder, 4 september 2018

Dankzij de mooie, warme zomer was er qua libellen ook erg veel te beleven. Werd er vorig jaar geen nieuwe soort waargenomen, dit jaar konden maar liefst 3 fraaie soorten worden bijgeschreven: op 1 augustus vlogen zowel Bandheidelibel en Venglazenmaker rond langs de Derde Lageveldsweg en op 26 augustus dook hier zelfs een Geelvlakheidelibel op! De Geelvlakheidelibel was een echte verrassing en het betrof pas de 3e waarneming voor Nederland in 2018. Daarna werden er in Nederland meerdere Geelvlakken waargenomen, waarschijnlijk afkomstig uit Scandinavië, waar dit jaar een grote invasie plaatsvond. Opmerkelijk was dat de Geelvlak een vrouwtje betrof, terwijl verder in het land (voor zover bij mij bekend) alleen maar mannetjes werden waargenomen! De Venglazenmaker werd slechts kortstondig waargenomen en de kans is groot dat deze afkomstig is uit het nabijgelegen Wierdense Veld, waar het plaatselijk geen echte zeldzaamheid is. De Bandheidelibel is een soort, die nog niet zo lang geleden best zeldzaam was, maar deze soort doet het erg goed en breidt zich in Nederland steeds verder uit. Het was dan ook geen echte verrassing deze in De Dannenkamp aan te treffen, eigenlijk had ik hem er enkele jaren geleden al verwacht.

▲ Bandheidelibel, 1 augustus 2018

▲ Geelvlakheidelibel, 26 augustus 2018

Met 3 nieuwe libellensoorten komt de lijst op 32 soorten, wat niet onaardig is, gezien het feit dat een gebied als Fayersheide op 33 soorten zit (dit jaar 2 nieuwe soorten). Gebieden als de Engbertsdijkerven en het Wierdense Veld tellen ruim 40 soorten, maar het zal mij niets verbazen dat De Dannenkamp de komende jaren ook richting de 40 soorten gaat. En dan spreek je over een enorm goed libellengebied!

Verder is het leuk om te melden dat de vleermuizenbunker steeds vaker "bewoond" is. Dankzij het open laten staan van de deur kunnen de schapen natuurlijk in en uit, maar ook zijn er vorige winter enkele Grootoorvleermuizen en Kleine Watersalamanders aangetroffen. Daarnaast maken vlinders als Kleine Vos, Dagpauwoog en Roesje er dankbaar gebruik van, voor hen is het een goede plek om veilig te overwinteren.